

Stefan Moysa

"Maria - Kirche im Ursprung", Joseph Ratzinger, Hans Urs von Balthasar, Freiburg-Basel-Wien 1980 : [recenzja]

Collectanea Theologica 51/2, 220-221

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

uczynki ludzkie, ale ci, których uczynki są grzeszne, bronią się przed tym światłem. Jezus zna też ludzkie słabości, gdyż sam ich doświadczają. Zna moc pokusy, a choć grzechu nie popełnił, bierze na siebie ludzkie grzechy, szczególnie w czasie swojej męki. Jezus zna człowieka, gdyż został ustanowiony jego Sędzią. Chrystus rozpoznaje swoich, gdyż są Jego Ciałem i w Eucharystii przyjmują Jego Ciało. Poznając innych daje też sam siebie poznać.

Przechodząc do drugiej części autor wskazuje na destrukcyjne działanie tak zwanego historyczno-krytycznego podejścia, które odmawia wiarygodności zasadniczym wydarzeniom w życiu Jezusa, Jego nauce, przepowiedniom i dogmatom dotyczącym Jego osoby, a więc sprowadza Jezusa do profetycznego i moralizującego nauczyciela. Badania historyczne mogą jednak wzbogacić wiedzę o Jezusie, jeżeli się utrzymują w perspektywie wiary i wykazują, jak poszczególne prądy w tradycji rzucają na osobę Jezusa różne światło i dochodzą do utworzenia jednolitego i normatywnego Jego obrazu.

Autor powtarza tu swoją ulubioną zasadę, którą szeroko rozwinął w wielotomowym dziele *Herrlichkeit*, że prawda związana jest z całością wejścia. Ewangelie odgrywają względem siebie rolę uzupełniającą, późniejsze listy św. Pawła rozwijają to, co jest powiedziane we wcześniejszych. Jeżeli między poszczególnymi świadectwami odkrywamy niezgodności i napięcia, są one tylko oznaką napięcia i paradoksów w samej osobie Jezusa. Te zaś czynią Jego wielkość.

Bóg jest niepojęty. Syn Go objawił i o Nim opowiedział. Ale ta niepojętość Boga ukazuje się też w postaci Syna. Jego rodacy Go nie poznali, niewytłumaczalne jest też często Jego postępowanie.

Jak Jezus opowiada o Ojcu, tak z kolei Duch Święty opowiada o Jezusie. On wprowadza do całej prawdy, a poznanie Jezusa bez Ducha pozostaje pozbawione wewnętrzznego blasku. Duch Święty ukazuje znaczenie krzyża z perspektywy zmartwychwstania, oświeca jedyną i w historii religii absolutnie oryginalną postać Jezusa.

Von Balthasar nie rozwiązuje w książce trudnych problemów teologicznych. Książka jest jednak też dużym wkładem do teologii, gdyż wykazuje nieodzowną rolę wiary zarówno w myśleniu teologicznym, jak i w postępowaniu człowieka.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Joseph Kardinal RATZINGER, Hans Urs von BALTHASAR, *Maria — Kirche im Ursprung*, Freiburg-Basel-Wien 1980, Verlag Herder, s. 80.

Dwaj wybitni współcześni teologowie wypowiadają się na temat miejsca, jakie zajmuje mariologia w nauce Kościoła, w teologii i w pobożności chrześcijańskiej. Kardynał Ratzinger podkreśla, że Matka Boża jest typem Kościoła i realizuje w nim pierwiastek kobiecy. Obrazuje ona, że w Kościele żyje tajemnica macierzyństwa i tajemnica oblubienicy, która do macierzyństwa prowadzi. Maryja jest uosobionym Kościołem, który przyjmuje Boże wezwanie i mówi Bogu „tak”. Matka Boża przyczynia się do pogłębienia wiary w stworzenie, gdyż jest doskonałym przykładem człowieka wolnego, który przyjmuje i doskonale potwierdza całą tajemnicę stworzenia. Rys maryjny w pobożności przedstawia cenny element uczuciowy, który zakorzenia pobożność w najgłębszych pokładach istnienia ludzkiego. Specyfika pobożności maryjnej polega na tym, że stale wskazuje na mistericum Chrystusa.

Rozważania drugiego autora krążą wokół tych tematów. Wychodzi on jednak ze związku, jaki istnieje między Synem a Matką, a polega na tym, iż Jezus całe swoje ludzkie istnienie i świadomość otrzymał od Maryi. Balthasar mówi też szeroko o wierze Matki Chrystusa, która była do-

skonałą postacią wiary Izraela i pozostawała ugruntowana w przyjęciu przez Maryję faktu wcielenia. Ta wiara była poddana próbom, przez które Syn wychowywał swoją Matkę. Takie znaczenie mają słowa brzmiące twardo i stanowiące jakby antycypację tajemnicy krzyża (por. Łk 2,50; J 2,4; Mk 3,34). Krzyż był najwyższym wyrazem tej próby wiary, w którym Maryja wypowiada swoje ostateczne „tak”.

Balthasar kończy swoje rozważania również sprawą maryjnej pobożności. Podobnie jak Ratzinger podkreśla, że pobożność ta nie może być odizolowana od Chrystusa, a zarazem jest najlepszą i najkrótszą drogą do Chrystusa. Prosty lud ma mimo pozorów duże wyczucie tej drogi. Książka może być pomocą nie tylko do ożywienia tradycyjnej mariologii, ale do wskazania jej nowych rozwiązań.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Weltreligionen heute, tom 1: *Hinduismus. Materialien für Schule und Erwachsenenbildung*, wyd. Kurt Bätz, Zürich-Köln 1979, Benziger Verlag — Verlag Ernst Kaufmann, s. 128+24.

Współczesne przenikanie się różnych kultur budzi również zainteresowanie religiami świata. Stąd rodzi się potrzeba odpowiednich materiałów katechetycznych zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłych. Powyższe zapotrzebowanie ma zaspokoić seria „Religie świata dzisiaj”, którą otwiera omawiana książka, poświęcona hinduizmowi. Zrozumienie tej skomplikowanej religii, z licznymi, nieraz sprzecznymi prądami, wymaga gruntownego wprowadzenia. Temu celowi służy pierwsza część przedstawianej publikacji. Autorzy ukazują hinduizm w jego historycznym rozwoju, a szczególnie obszernie jego nowożytną postać, uwzględniając przy tym odniesienie do chrześcijaństwa i związku z nim.

Omawiana pozycja zasługuje na szczególną uwagę ze względu na swe wartości dydaktyczne. Już druga część podaje wskazania pedagogiczne, dzięki którym czytelnik może się zorientować w przedmiocie i zaplanowanym układzie materiału. Następnie został podany wykaz zbiorów tekstów i środków audiowizualnych. Do tych ostatnich należą filmy, montaż dźwiękowo-obrazowe i przezrocza. Podczas gdy w rozdziale trzecim zawierającym wskazania z zakresu pedagogiki religijnej, miano na oku cały zasięg możliwych planów i pomysłów, w czwartym rozdziale zostały ukazane wzorcowo przykłady katechez na różnych poziomach nauczania.

Piąta część przedstawionej publikacji omawia kolejno siedem elementów istotnych, jakie autorzy wydobywają z hinduizmu i w nim szczególnie podkreślają. Mogą one stanowić materiał do jednostek katechetycznych lub do prelekcji, ale nie zostały opracowane w formie gotowych katechez. Budowa ich jest zawsze jednakowa. Po krótkim przedstawieniu treści zasadniczej następuje omówienie bardziej szczegółowe poszczególnych aspektów czy elementów składowych. Dołączono również autentyczne teksty, ujęcia graficzne i fotografie. Do książki załączono także trzydzieści kolorowych przezroczy.

Pod względem treściowym każdy element składowy piątej części wydobywa na światło dzienne jakąś szczególną cechę hinduizmu lub specyficzny aspekt problemu. Trzy pierwsze elementy składowe próbują wprowadzić w trudne teoretyczne problemy, do których należy nauka o dharmie, karmie i samsarze, o tęsknocie za odkupieniem i urzeczywistnieniem zbawienia oraz o drogach zbawienia i uwielbieniu Boga. Trzy następne elementy przedstawiają różne formy i zjawiska, które istnieją w hinduizmie, a więc pobożność i kształtowanie życia, stosunek omawianej religii do nowoczesnych zdobyczy oraz wpływ religijności hinduskiej na kulturę Zachodu.